

Kariesepidemiologi
*Karies - et
samfunnshelseproblem?*

*Asbjørn Jokstad
Institutt for klinisk odontologi
Universitetet i Oslo*

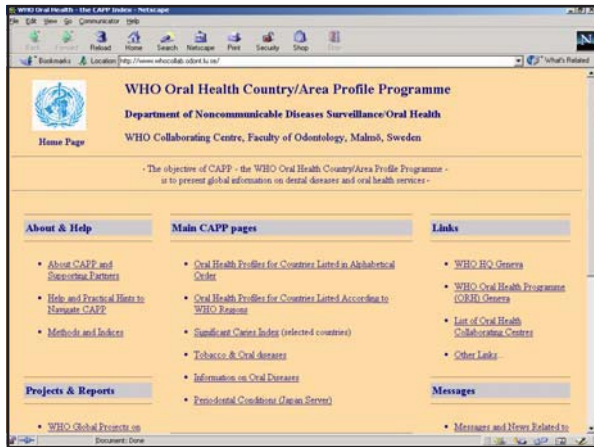
**Hvilken betydning har
karies i et
samfunnshelseperspektiv?**

Hvilken betydning har
karies i et
samfunnshelseperspektiv?

Norge ???!

Hvilken betydning har karies i et samfunnshelseperspektiv?

■ WHO - World Health Organization

Hvilken betydning har karies i et samfunnshelseperspektiv?

- WHO - World Health Organization
- Verdensbanken

Verdensbanken – global helse; fremtidsprosjeksjoner

Verdensbanken – global helse; fremtidsprosjeksjoner

DALYS - the disability-adjusted life-year.

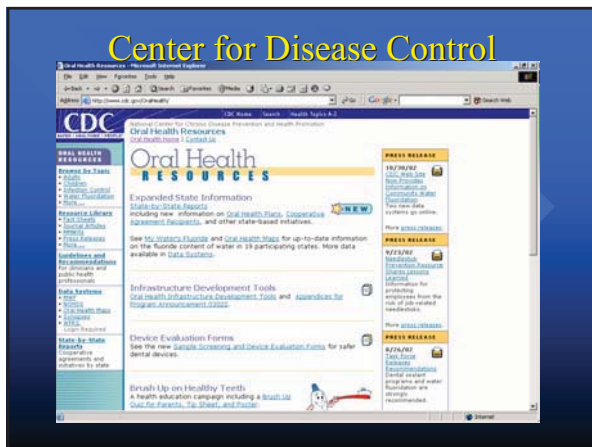
Makes it possible to estimate the burden of major diseases, injuries, and risk factors.

Hvilken betydning har karies i et samfunnshelseperspektiv?

- WHO - World Health Organization
- Verdensbankens helse, kost og populasjonsstatistikk
- FDI - Federation Dentaire International

Hvilken betydning har karies i et samfunnshelseperspektiv?

- WHO - World Health Organization
 - Verdensbankens helse, kost og populasjonsstatistikk
 - FDI - Federation Dentaire International
- USA:
- CDC - Center for Disease Control

Hvilken betydning har karies i et samfunnshelseperspektiv?

- WHO - World Health Organization
 - Verdensbankens helse, kost og populasjonsstatistikk
 - FDI - Federation Dentaire International
- USA:
- CDC - Center for Disease Control
 - NIDCR - National Institute of Dental & Craniofacial Research

National Institutes of Health - Videosekvenser om kariologi

NIH Consensus Development Conference on Diagnosis and Management of Dental Caries Throughout Life

DAG 1

DAG 2

DAG 3

Hvilken betydning har karies i et samfunnshelseperspektiv?

- WHO - World Health Organization
- Verdensbankens helse, kost og populasjonsstatistikk
- FDI - Federation Dentaire International

USA:

- CDC - Center for Disease Control
- NIDCR - National Institute of Dental & Craniofacial Research

Norge ???!

Hensikter med kariesepidemiologi

1. Studere trender i oral helse og sykdom over tid
2. Reallokering av forebyggende tiltak
3. Evaluering av programmer
4. Kartlegging av behandlingsbehov
5. Oral helse på dagsorden

Kariesepidemiologiske data i Norge gjennom 20 år

- Barn og ungdom
- Rekrutter
- Voksne
- Institusjon /eldre

Hensikter med kariesepidemiologi

1. Studere trender i oral helse og sykdom over tid
2. Realløsting av forebyggende tiltak
3. Evaluering av programmer
4. Kartlegging av behandlingsbehov
5. Oral helse på dagsorden

Kariesepidemiologiske studier i Norge 1982-2002

- Barn og ungdom
 - Helsemyndighetenes årsmeldinger 5, 12, 18 år: 1984 - 2002
 - Ole Haugejorden
 - Fr Ramm von der Fehr
 - Jan M Birkeland
 - Nina Wang 1990-2000

Hensikter med kariesepidemiologi

1. Studere trender i oral helse og sykdom over tid
2. Realløsting av forebyggende tiltak
3. Evaluering av programmer
4. Kartlegging av behandlingsbehov
5. Oral helse på dagsorden

Kariesepidemiologiske studier i Norge 1982-2002

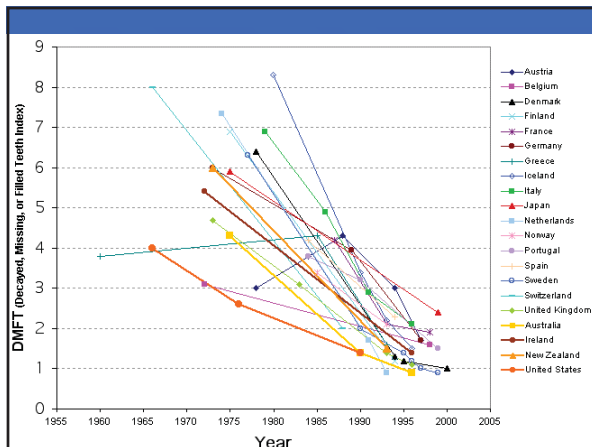
- Rekrutter
 - Birkeland/Asmyhr/Grytten 1994
- Voksne
 - Trøndelag, 1983 (Bærum ea. Helsetilsynet)
 - 1994 (Schuller/Holst 1998 – 2001)
 - Oslo, Berset/Bjertness/Eriksen/Hansen 1977 – 1992
- Eldre
 - Heløe / Holst / Rise 1984 –1988
 - Axell 2001/2002
- Institusjon
 - Ambjørnsen/Jokstad 1986-1996

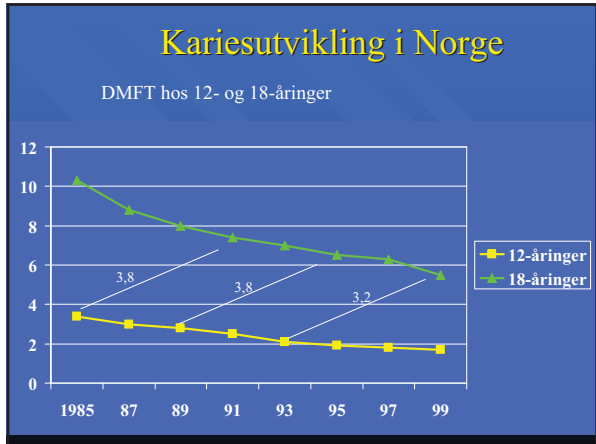
Karies i Norge – vi vet at

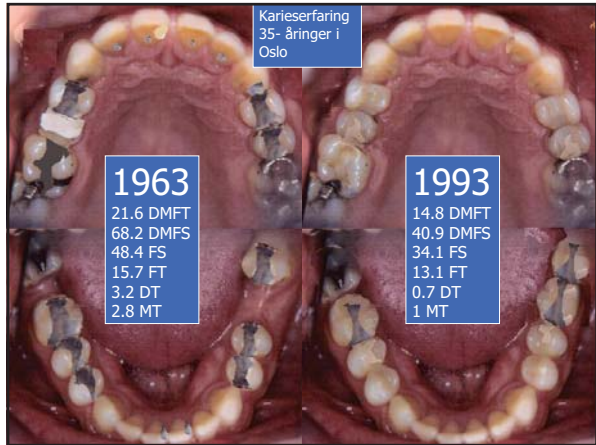
- Karies er blitt kraftig redusert i de siste 30 årene
- Karies er fortsatt relatert til geografi og levekår – det eksisterer ulike risikogrupper
 - » Immigrantbakgrunn, utdanningsnivå, leskedrikk, sukkerinntak,
- Mest vanlig er fissurkaries;
 - glattflate- og fortannskaries er nesten borte;
 - sekundærkaries er en viktig faktor

Hvordan manipulere med tall?

- Antall tenner ekstrahert pga karies e.g. pr 100 barn
- DMFTsekundærkaries?
- Antall fyllte tannflater (FS)
- Flater fylt per individ per år
- Andel barn/individer uten kaviteter
- dmft
- Kalibrering og diagnostikk??!

Eldre i institusjon

	1993	1980	P*
	n=112	n=38	
Dental treatment (DMFT)	22.9	25.7	.001
Missing teeth (MT)	16.3	20.0	.01
Filled teeth (FT)	5.1	3.6	.16
Decayed teeth (DT)	1.8	2.1	.35
Remaining roots (RR)	0.8	1.6	.04

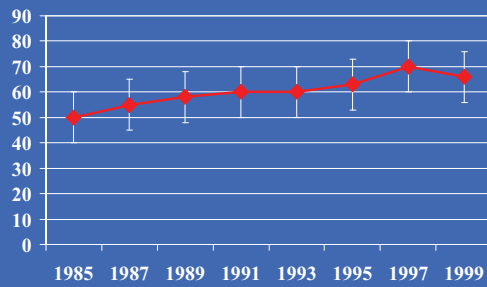
* Mann-WhitneyU-test
 Jøkstad A, Ambjørnsen E, Eide KE. Oral health in institutionalized elderly people in 1993 compared to in 1980. *Acta Odontologica Scandinavica*, 1996; 54: 303 - 308.

Hva kan avdekkes - hos enkeltindivider?

- Karies opptrer symmetrisk
- Forekomst varierer i munnhulen:
 - ukj6> okj6> ukj7> okj7---> ukjinc
- Utviklingsmønsteret avhenger av flate
- Fordelingsmønstre er typisk (nabotenner)

Kariesutvikling i Norge

Prosentandel med dmft=0 hos 5-åringer

Karies i Norge – vi vet ikke

- Hvilke tiltak som er mest hensiktsmessig som forebyggende tiltak på populasjonsnivå
 - Program - Fluor? Kosthold? Hygiene?
 - Personell
- Hvor stort behandlingsbehovet er blant prioritert klientell
- Om karies nå er økende blant barn og ungdom
